

Góralski, Wojciech

"Il presbitero nel Nuovo Codice",
Ernesto Cappellini, Dario Composta,
Domenico Mogavero, Brescia 1985 :
[recenzja]

Studia Płockie 21, 195-196

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**ERNESTO CAPPELLINI, DARIO COMPOSTA, DOMENICO MOGAVERO:
IL PRESBITERO NEL NUOVO CODICE,
Brescia 1985, Editrice Queriniana, ss.128.**

Znana oficyna wydawnicza „Queriniana” w serii „UT” (universale teologica) wydała t.14, poświęcony pozycji prezbitera według kpk Jana Pawła II. Autorami pracy są kanoniści: E.Cappellini, profesor prawa kanonicznego w Uniwersytecie Katolickim w Mediolanie, autor licznych publikacji, sędzia w mediolańskim trybunale regionalnym i oficjał Sądu Biskupiego w Cremonie, D.Composta, SDB, profesor prawa kanonicznego w Papieskim Uniwersytecie „Urbanianum” oraz D.Mogavero, wykładowca prawa kanonicznego na Wydziale Teologicznym Sycylii w Palermo.

W rozdziale I pracy - jej autorem jest D.Composta - omawia się zagadnienie konsekracji kapłana i jego statusu kościelnego. Na wstępie czytelnik ma możliwość zapoznania się z bibliografią przedmiotu, omówioną przez autora. Następnie Composta polemizuje z tezą J.Fornés dowodząc, iż również po Soborze Watykańskim II można mówić o „stanie duchownym”. Gdy chodzi o istotę tego stanu, zdaniem autora składają się na nią trzy następujące elementy: godność wyświęconego (diakona, kapłana, biskupa), honor społeczny duchownego, uznanie publiczne i legalne tego honoru. Co się tyczy godności wyświęconego, autor odwołuje się do tekstów biblijnych i patrystycznych. Za fundament stanu duchownego Composta uznaje przede wszystkim reprezentację chrystologiczną: wyświęcony reprezentuje w Kościele Jezusa Chrystusa jako Jego „legat” czy „ambasador” i jako pasterz. Tym właśnie różni się istotowo od laika. Słowo greckie „presbeyomen” oznacza - bardziej niż wzniosłość, wyższość - reprezentację. U Plutarcha termin „presbéyo” wskazuje na misję dyplomatyczną, a więc „zastępczość”. Zadanie reprezentacyjne duchownego jest także wskazane w modelu pasterza, który na ziemi uobecnia Jezusa Chrystusa, Pasterza. Rolę reprezentanta Chrystusa, jaka przypada w udziale kapłanowi podkreśla poza tym używany m.in. w tekstach Soboru Watykańskiego II zwrot „sacerdos agit in persona Christi” oraz zwrot „alter ego”. Inną podstawę stanu duchownego autor uznaje „segregację” w sensie duchowym, o której mówi św. Jan w swojej Ewangelii (17,17-20). Dzięki owej segregacji kapłan zostaje związany ontologicznie w sposób szczególny z Chrystusem-Kapłanem. W pierwszych wiekach istnienia Kościoła, w różnych księgach liturgicznych, m.in. w sakramentarzach wskazywano na jakościowe oddzielenie duchownego od innych wiernych poprzez święcenia. Oddzielenie to jednak, podkreśla z naciskiem Composta, nie oznacza, że duchowni stanowią jakąś kastę, ani też że zajmują wyższą pozycję w stosunku do świeckich.

Utrzymując swoją tezę o istnieniu dwóch różnych stanów w Kościele - duchownych i świeckich - autor zauważa następnie, iż różnią się one od siebie sposobem odniesienia do Chrystusa, - jako dwa różne rodzaje godności eklezjalnej. Różnicy tej nie da się ustalić wyłącznie na płaszczyźnie kapłaństwa sakramentalnego i powszechnego (wszak kapłan także posiada kapłaństwo powszechne; diakon, choć jest duchownym, nie posiada kapłaństwa w sensie ścisłym; kapłaństwo wiernych świeckich jest kolektywne, kapłaństwo zaś sakramentalne-osobowe). Różnica pomiędzy stanem duchownym i świeckim jest strukturalna, co nie oznacza ich przeciwstawności.

Rozdział II, pióra D. Magavero jest poświęcony formacji przyszłego prezbitera. Jest to zwięzły komentarz do kanonów kodeksowych (232-264) rozdziału I „De clericorum institutione”. We wprowadzeniu autor sygnalizuje zmiany wprowadzone w kpk z 1983 r. w stosunku do struktury tej problematyki ujętej w kodeksie z 1917 r. Poszczególne zagadnienia kodeksowe Mogavero omawia w następującej kolejności: problem powołaniowy, seminarium, wspólnota wychowująca, formacja duchowa, formacja teologiczna, formacja duszpasterska, posługa i święcenia.

Sprawę powołań do kapłaństwa autor uważa za doniosły problem Kościoła, który nurtuje wiele regionów i diecezji. Niezależnie od ilości kandydatów do kapłaństwa, niezbędna jest ich rygorystyczna i dokładna selekcja. Posługa kapłańska nie jest prawem nabytym przez jednostkę, odrzucenie więc danego kandydata nie godzi w sferę jego wolności. Mówiąc następnie o seminarium Mogavero wskazuje na jego nową fizjonomię. W podrozdziale na temat wspólnoty wychowującej omawia się zadania tych, którym przypada w udziale praca w seminarium duchownym. Słusznie zalicza autor do wychowawców alumnów także proboszczów i innych kapłanów kierujących ich praktykami pastoralnymi. Wskazując na formację duchową seminarzystów Mogavero dostrzega w kan. 244 właściwe zwrócenie uwagi na potrzebę harmonijnego wychowywania kandydatów do kapłaństwa, uwzględniającego wskazane tam aspekty, m.in. dojrzałości ludzkiej. Formację teologiczną autor widzi jako doniosłe narzędzie kształtowania nie tylko umysłu przyszłego kapłana, lecz także jego wiary i postaw życiowych. W formacji pastoralnej nie powinno zabraknąć właściwego ukierunkowania alumnów ku dobrze rozumianemu duszpasterstwu różnych grup i ruchów. Wypowiadając się na temat posług i święceń autor zwraca uwagę na zadania i obowiązki związane z poszczególnymi stopniami tychże posług i święceń.

Autorem rozdziału III jest E. Cappellini, redaktor książki. Porusza on tutaj sprawę życia i posługi prezbitera. Po krótkim wprowadzeniu Cappellini przypomina znaczenie w tradycji ustawodawczej Kościoła tzw. reguły kościelnej (obyczajów), omawia obowiązki oraz uprawnień duchowieństwa, wskazuje na urzędy, które może pełnić prezbiter, zajmuje się zagadnieniem inkardynacji i ekskardynacji, wreszcie utratą stanu duchownego.

Rozdział IV, który wyszedł spod pióra Cappellini, nosi tytuł: Prezbiter wychowawcą do małżeństwa i do życia rodzinnego. Ta część pracy tkwi w całości dość sztucznie. Autor, który jest również proboszczem parafii św. Piotra w Cremonie usprawiedliwia to powołując się na swoje doświadczenie duszpasterskie. Wskazuje ona, zaznacza Cappellini, na ścisłą korelację zachodzącą pomiędzy misją prezbitera i misją małżonka. Czytelnik zapoznaje się tutaj z określeniem małżeństwa zawartym w kan. 1055 kpk Jana Pawła II, z przepisami dotyczącymi miejsca zawarcia małżeństwa, z treścią kan. 1134 (o tzw. konsekracji małżonków do obowiązku swego stanu i godności).

Praca nie jest pogłębionym dziełem naukowym, jest to opracowanie raczej popularnonaukowe, przybliżające czytelnikowi wizję prezbitera w jego płaszczyźnie teologicznej oraz prawniczej. Niewątpliwie wysoko trzeba ocenić rozdział I, w którym - jak już powiedziano - D. Composta wskazuje na podstawy teologiczne stanu duchownego. Pozostałe części opracowania stanowią jedynie zwięzły komentarz do odnośnych norm kodeksowych. Ostatni rozdział nie wiąże się ściśle - mimo wszystko - z tematem, na który wskazuje tytuł tomu.

Takich prac, jak wyżej zasygnalizowano, ukazuje się w Italii dość dużo; są one pożyteczne, dają bowiem możliwość przystępnego zapoznania się z wieloma instytucjami prawa kanonicznego. Wciąż zbyt mało opracowań utrzymanych w takiej właśnie konwencji redaktorskiej ukazuje się w języku polskim.

Ks. Wojciech Góralski